

Procés participatiu del Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya

Taula 3 d'experts. La Indústria dels arxius, la
gestió documental i la gestió de dades

Direcció General del Patrimoni Cultural

Setembre 2019

Assistents

Taula d'experts realitzada el 28 de juny de 2019 a Barcelona (Palau Moja – Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya), carrer de la Portaferrissa, 1, amb els assistents següents:

	Cognoms, Nom	Adscripció
1	Albert Pujadas	Audifilm
2	Raül Rabionet	Agtic
3	Pep Casals	Nubilum
4	Bibiana Palomar	Departament de Justícia
5	Olga Giralt	Consultora
6	Albert Portugal	Consorci del Sistema Universitari de Catalunya (CSSUC)
7	Mònica Camins	Logisdoc
8	Susana Segura	Everis
9	Carla Meinhardt	Àrea Metropolitana de Barcelona
10	Antoni Rendé	Doctodata
11	Vanesa Verdugo	Vconsultia

Antecedents

El govern de la Generalitat de Catalunya, en la reunió d'11 de desembre de 2018, va aprovar el Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya com un projecte transversal i participatiu a desenvolupar els anys 2019 i 2020.

La primera fase del Pla és la realització d'un procés participatiu obert a les administracions públiques, responsables i professionals dels arxius i la gestió documental, institucions privades, empreses i associacions per a realitzar entre tots la diagnosi del Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC).

La Direcció General del Patrimoni Cultural ha convocat nou taules de debat d'experts que parteixen de l'anàlisi de les taules territorialitzades amb anterioritat.

Els objectius de les taules d'experts són:

- **Objectiu 1:** Aprofundir en la diagnosi del Sistema d'Arxius de Catalunya realitzada pel sector professional a les taules territorials (dins de la temàtica de cadascuna de les taules d'experts)
- **Objectiu 2:** Oferir els elements per a l'elaboració del Pla estratègic d'arxius i gestió documental 2021-2025:
  - Debatre i identificar els continguts del futur pla estratègic: prioritats, línies d'actuació, actuacions i instruments.
  - És un criteri rellevant del procés participatiu que les taules d'experts considerin la viabilitat i proposin les actuacions susceptibles d'ésser integrades en el pla estratègic d'arxius i gestió documental 2021-2025.

- o Recomanar les actuacions que siguin necessàries per assolir els objectius de la visió estratègica dels arxius i la gestió documental en l'horitzó 2030.
- o Si s'escau, proposar els canvis que es considerin indispensables en la normativa actual per poder assolir els objectius acordats.

Advertiment

Donat el fet evident que els conceptes *arxiu* i *arxiver* no tenen les mateixes connotacions en l'empresa privada que en el sector públic, en el present document aquests termes s'utilitzen de manera convencional per a designar el **conjunt de funcions i tasques, generalment lligades a la gestió documental i de la informació, que diferents professionals realitzen a l'interior de l'empresa formant part de processos més amplis**; tasques que en general són homologables a les competències bàsiques de la disciplina arxivística i de la professió.

Resum de la taula d'experts

L'arxivística i els arxiviers a l'empresa privada

Al sector privat, el món paper i el món electrònic són un sol món, ja que s'associa a la gestió de la informació.

No hi ha una **descripció del rol, funcions i competències dels arxiviers en el sector privat perquè el servei no està descrit des del punt de vista del client**. Es tracta d'un sector que ocupa a professionals de formacions i orígens molt diversos i que no disposa d'una carpeta de serveis homogeneïtzada.

A l'empresa privada la **paraula arxiu no s'entén perquè es vincula al passat i a un servei que ha de prestar i/o tenir l'administració pública**. Es considera que els diplomats en arxivística s'orienten preferentment a les administracions perquè l'estudi encara està adreçat al sector públic i per la cerca d'estabilitat laboral. Les empreses que presten servei d'arxiu a les administracions, i que contracten arxiviers diplomats, són conscients que ofereixen **ocupació temporal** en un recorregut que té l'objectiu d'entrar a l'administració.

En el món de l'empresa costa trobar experts en gestió de la documentació i en gestió de la informació contractats amb el nom d'arxiviers. Les empreses necessiten gestionar informació **sense la necessitat de contractar un arxiver**; Un dels conceptes que és fan servir és el de *document controller*.

A les grans empreses, aquelles que creen i gestionen gran quantitat d'informació i coneixement, la **gestió documental és un àmbit de la tecnologia i s'associen els arxius a la informàtica**. En molts casos es fa servir molt més el concepte de **centre de documentació**.

Hi ha un **desfasament entre empresa i universitat**. Des del món acadèmic no es tenen en compte les necessitats del sector privat en la gestió de la documentació i de la informació. Així, la formació en arxivística està totalment esbiaixada cap el sector públic, cosa que no és tant evident en els estudis de Biblioteconomia i documentació, que contempen la

sortida professional al món privat. Mancaria una **descripció dels serveis que les empreses demanen a la universitat**. I un **catàleg dels beneficis que aporta la gestió documental als processos interns de l'empresa**.

Els arxiviers han de tenir habilitats tecnològiques, més que no pas historicistes, per poder donar servei a les empreses, per aquesta raó cal actualitzar la formació en arxivística perquè el que cerquen les empreses no són arxiviers, sinó experts de perfil específic per a resoldre necessitats concretes.

Cal partir de la base que l'empresa privada es mou sempre per la l'oportunitat de negoci, reducció de costos, retorn econòmic, seguretat en la gestió, accés controlat als documents i a la informació, obrir mercats, etc. Una empresa privada vincularà sempre la funció arxiu a projectes que reporten benefici i estarà sempre interessada en els documents vius. Altrament, si és coneix el món de la gestió empresarial, es veurà que hi ha una manca de lideratge per a mantenir els sistemes de gestió, que tendeixen a dependre d'informàtics i responsables financers. En contrapartida, l'anomenada **enginyeria de processos s'associa cada cop més a la gestió documental**.

És possible fer un catàleg de serveis arxivístics en els diferents sectors econòmics? Manca una exposició pública de què aporten els arxiviers a les empreses per resoldre les seves necessitats. S'ha de mostrar que aporta la gestió documental als processos. En general, es pot considerar que els arxiviers poden tenir sentit en els àmbits tecnològic (informàtic), gestió documental, jurídic i seguretat. Així mateix, s'ha de tenir en compte que tot allò relatiu a la gestió de documents és un **servei transversal que depèn de direcció** i en alguns casos d'estratègia.

El Pla d'Arxius ha de posar èmfasi en **mostrar a la indústria privada que ha de conèixer i que necessita arxiviers** perquè ignoren que existeix aquesta figura i on es poden adreçar per a contractar-la. L'Associació d'Arxiviers de França tenen un 30% demandes de la borsa de treball procedent de l'empresa privada; hauríem de saber com ho han aconseguit i com es relacionen amb el sector privat. Així mateix, s'ha de superar l'àmbit de les empreses que presten serveis de gestió documental a l'administració, i que per tant ofereixen contractes temporals, i obrir nous mercats de treball a altres sectors econòmics que poden contractar arxiviers estables. Per assolir aquest objectiu, la formació no hauria de ser només en el què ara es considera arxivística; **el rol de l'arxiver va molt més enllà de la gestió de documents i s'ha d'integrar en els processos i procediments de l'empresa i descriure quins beneficis aporta**. La documentació *viva* hauria de ser un treball atractiu al món empresarial perquè la seva gestió és necessària per a poder preparar estratègies. Tot el relacionat amb els *Data Science* requereix de la gestió documental.

El Reglament de Protecció de Dades ha originat una nova necessitat a les empreses, necessiten posar ordre en els documents sense saber res de la gestió documental. Determinats sectors, com la sanitat, el farmacèutic i en general les empreses privades que són concessionàries de serveis públics, tenen un nivell alt de compliment normatiu. Es detecta la mancança d'equips funcionals i tècnics multidisciplinaris. La legislació sempre va per darrera de la tecnologia i estem davant d'un canvi del perfil professional vinculat a l'arxivística.

Però no es pot oblidar que, al sector privat, prima el retorn de la inversió i la seguretat dels processos. No es considera el valor de la informació i generalment no té esperit de servei. Tot i això, hi ha empreses que volen donar valor a la seva part patrimonial i històrica perquè té importància per a les polítiques de comunicació i màrqueting.

La externalització de serveis i la cooperació entre els sectors públic i privat

El debat parteix de la praxis del Departament de Justícia, que externalitza i contracta regularment tasques estructurals d'arxiu a través de dos fronts: a) tractament documental amb l'objecte de salvar i fer accessibles els fons judicials; i b) treballs de custòdia documental. Tenen una urgència, que és controlar i posar a disposició de la pròpia administració i de la ciutadania molts metres de paper, i això significa custodiar, fer inventari, elaborar taules de classificació i avaluar. Ara es comencen les primeres experiències pilot en expedient electrònic. El departament comença a fer contractes plurianuals més estables.

A banda de la prestació de serveis, com són la custòdia i el tractament documental, les administracions contracten també tasques de consultoria. Molts dels serveis que s'externalitzen són estructurals, degut al tancament del capítol I que impedeix contractar més personal. I la pròpia administració sovint oculta males praxis, no utilitza la capacitat sancionadora i tolera empreses que en una situació diferent podrien ser expulsades pel propi mercat.

S'haurien de **definir clarament els serveis a externalitzar i els perfils professionals que es requereixen** per tal que les empreses sàpiguen quin personal ha de contractar. Desenvolupar projectes de cooperació pública – privada.

Hi ha un problema amb l'externalització de serveis per part de l'administració pública, que comença sovint amb la deficient redacció dels plecs de contractació (es fa notar que la redacció d'aquests plecs recau sovint en els propis arxivers, que necessiten formació per a realitzar aquesta tasca). Hi ha quatre problemes principals:

1. Mala o insuficient descripció dels serveis que es vol contractar. En molts casos hi ha una manca de definició clara del que es vol contractar i que es vol aconseguir per manca d'estratègia interna o desconeixement legal.
2. S'està comprant un resultat (un producte) o les hores de dedicació d'un professional extern?. Les dues coses no es poden tenir. S'ha de definir clarament l'objecte i el producte final a l'hora de realitzar una licitació.
3. Preus de persones i perfils necessaris. No s'entén bé el que s'està demanant en capacitat i com es valora econòmicament allò que es contracta.
4. De quina forma es penalitza a una empresa que fa malament un servei?. Com es valora la qualitat el servei?. Quines actuacions fa l'administració per als que no compleixen? La llei de contractes hauria de permetre valorar i, si s'escau, sancionar els proveïdors. L'empresa privada té una avaluació de proveïdors.

Es proposa treballar a partir d'acords – marc d'homologació de proveïdors, que facilita el filtrat previ de les empreses proveïdores dels serveis. No s'ha de contractar en base a hores de treball sinó per objectius ben especificats en els plecs. És molt important el vocabulari tècnic, que no està ben definit ni sistematitzat i es crea confusió. Incloure clàusules penalitzadores amb aplicació directa al pagament, de forma que no sigui necessari rescindir els contractes. També s'han de definir clarament els indicadors i els riscos dels projectes. Una qüestió important és concretar de quina manera es farà el seguiment i supervisió i reconèixer, per part de l'administració la figura del gestor de projectes, que en molts casos són els tècnics dels cossos d'arxivers. **L'experiència mostra que els projectes d'èxit són aquells en què l'administració, com a part contractant, hi participa molt directament i amb personal format. Cal apostar per aquells projectes en què hi ha aportació de coneixement.**

Es diu també que les administracions fomenten dinàmiques de contractació perverses i que s'hauria d'aturar aquesta maquinària revisant la seva eficàcia.

La contractació pública hauria de ser més dinàmica i adaptada a les diferents realitats del sector. Així, atès que la major part d'externalitzacions en arxius i gestió documental són projectes petits de baix cost i amb poc marge de negoci, es podrien impulsar concursos coparticipats per diferents administracions i organismes públics (per exemple, licitacions conjuntes d'ajuntaments, diputacions i arxius comarcals) per a poder millorar les condicions i els resultats.

Un element essencial per a l'èxit de les polítiques d'externalització és la claredat. **L'empresa privada ha de saber quines eines estratègiques va a desenvolupar l'administració i en quins projectes es consolidaran.** Es necessita saber l'orientació i el sentit de la contractació pública. Per exemple, el sector privat valora negativament l'esborrany de Reial Decret de desenvolupament *Ley de la Administración Electrónica* de 2015, perquè les eines claus com el registre i l'arxiu electrònic es volen realitzar en plataformes públiques. No queda clar quina participació hi tindran les empreses del sector i això no facilita les coses al sector privat. L'empresa privada no desenvoluparà productes ni arriscarà costos sense un coneixement estratègic. En definitiva, en aquests temes claus s'han de deixar clares les regles del joc, cosa que ara no passa a la Generalitat de Catalunya en el cas concret del Consorci Administració Oberta de Catalunya (CAOC), que encara no sap que farà i cap on evolucionarà l'i Arxiu.

Reflexions finals

Es conclou que la qüestió central per a la generació de sinèrgies i complicitats entre els sectors públic i privat és la definició d'objectius i línies estratègiques compartides. És necessària **una visió compartida del futur dels arxius i la gestió documental en tota la seva extensió i complexitat.** Un tema clau podria ser: com **posar en valor el riquíssim contingut dels arxius**, la major part dels quals pertanyen i són gestionats per les administracions? Les administracions es proposen de veritat **deixar de banda la visió patrimonialista i compartir els drets** per a poder difondre i explotar els fons? Deixarà definitivament la seva política restrictiva i conservadora? És imprescindible una aposta real i creïble per a les **polítiques de dades obertes, que pressuposen un treball previ d'estandarització i normalització de les dades, i a Catalunya i Espanya no hi ha un model de dades comú.** La Directiva de 26 de juny de 2019 sobre dades obertes a l'administració pública podria ser un punt de partida per a iniciar aquests projectes. I caldrà definir al mateix temps el suport tecnològic, és a dir, per quina solució s'aposta entre les diferents opcions actualment existents.

Finalment, es considera que el sector privat ha d'estar present en el sector arxivístic junt amb el món professional. **El treball conjunt de professionals i empreses privades és fonamental per a la creació de lobby, que és el que li manca a l'arxivística catalana per a ser realment influent davant del govern i les institucions.**

CRÈDITS:

Document revisat per:

Josep Fernández Trabal,
Coordinador del Pla d'Arxius i
Gestió Documental de Catalunya